

OCENA SYTUACJI W HANDLU ZAGRANICZNYM PO TRZECH KWARTAŁACH 2017 ROKU (na podstawie danych wstępnych GUS)

Synteza

Pierwsze dziewięć miesięcy 2017 r. to okres utrzymujących się wysokich wzrostów wymiany towarowej Polski. Według wstępnych danych GUS, po trzech kwartałach 2017 r. eksport zwiększył się o 9,8%, do 149,6 mld EUR, a import o 10,9%, do 147,8 mld EUR. Nadwyżka obrotów wyniosła prawie 1,9 mld EUR. Wyniki te wpisują się w ogólną poprawę sytuacji gospodarki globalnej wspieraną ożywieniem w inwestycjach, handlu, produkcji przemysłowej oraz umacniającym się optymizmem w biznesie i wśród konsumentów.

W okresie styczeń-wrzesień 2017 r. zdecydowanie szybciej rosły obroty z krajami słabiej rozwiniętymi (wzrost eksportu o 11,3%, importu o 15,8%), niż z krajami rozwiniętymi gospodarczo (eksport o 9,6%, import o 8,7%).

Eksport do Unii Europejskiej wzrósł o 9,1% (do ok. 118,9 mld EUR), w tym do Niemiec o 9,7%, Czech o 5,7%, Wielkiej Brytanii o 5,1%, Francji o 8,2%, Włoch o 13,5% oraz Niderlandów o 10,8%. Jednocześnie na uwagę zasługuje dynamiczne zwiększenie sprzedaży zagranicznej m.in. do Austrii (o 16,5%) oraz Rumunii (o 13,5%). Wolniejszy wzrost importu z krajów unijnych (o 7,3%, do 88,2 mld EUR) zaowocował zwiększeniem nadwyżki z UE o prawie 4 mld EUR, do ok. 30,7 mld EUR po 9 miesiącach 2017 r. Podobnie jak w poprzednich okresach, dynamicznie rosły obroty z pozostałymi (poza UE) rynkami rozwiniętymi gospodarczo, tj. eksport o 15,2% (do 10,4 mld EUR), a import o 21,4% (do prawie 11,1 mld EUR). Wśród tej grupy krajów nadal szybko rosła sprzedaż do: Stanów Zjednoczonych (o ok. 27%), Szwajcarii (o ok. 13%), Australii (o ok. 44%) oraz Republiki Południowej Afryki (o ok. 16%).

Kontynuowana była również odbudowa obrotów towarowych z rynkami WNP, co wynikało zarówno z poprawy koniunktury gospodarczej w tym regionie, jak również z niskiej bazy odniesienia. Po 9 miesiącach 2017 r. eksport do WNP zwiększył się o 24%, w tym do Rosji o 20,5%, na Ukrainę o ok. 34% oraz na Białoruś o ok. 11%. Nieznacznie szybciej niż eksport wzrósł przywóz z tego regionu (o 26,5%), co przełożyło się pogłębienie deficytu z WNP o 0,8 mld EUR, do 3,1 mld EUR, w tym z Rosją o prawie 1,2 mld EUR.

Niekorzystnie po trzech kwartałach 2017 r. kształtowały się obroty z pozostałymi rynkami słabiej rozwiniętymi i rozwijającymi się (poza WNP). Eksport do tej grupy państw zwiększył się zaledwie o 2,4% (do ok. 11 mld EUR), a import aż o 12,5% (do prawie 36 mld EUR). W konsekwencji notowany przed rokiem deficyt pogłębił się o 3,7 mld EUR, do ok. 25 mld EUR. Tempo wzrostu eksportu z Polski do poszczególnych rynków tej grupy krajów było bardzo zróżnicowane. Z jednej strony są kraje, gdzie nasza sprzedaż rosła bardzo szybko (np. Chiny – wzrost o 19%, Serbia – ok. 15,5%, Indie – 13,5%, Meksyk – ok. 21%, Republika Korei – ok. 11%, Hongkong – ok. 16% czy Brazylia – ok. 12,5%), z drugiej zaś na wiele kluczowych rynków tej grupy nasz eksport wyraźnie spadł w omawianym okresie (tj. do Zjednoczonych Emiratów Arabskich – o 17%, Algierii – 11,5%, Singapuru – 60%, Maroka – ok. 23% czy Egiptu - ok. 36%). Z kolei sprzedaż do naszego najważniejszego partnera eksportowego w tej grupie krajów, Turcji, zwiększyła się o 4,4%.

W przekroju towarowym najlepsze wyniki eksportu odnotowano w przypadku wyrobów metalurgicznych (wzrost o 15,2%). Dynamicznie także wzrosła sprzedaż wyrobów chemicznych (o 12,7%) oraz artykułów rolno-spożywczych (o 11,8%). Wolniej niż przeciętnie rósł natomiast wywóz, dominujących w polskiej wymianie z zagranicą, wyrobów elektromaszynowych (o 7,9%).

1. Koniunktura w gospodarce światowej i na głównych rynkach

Sytuacja gospodarcza Polski jest wypadkową zarówno uwarunkowań zewnętrznych, jak i czynników wewnętrznych. W otoczeniu zewnętrznym Polski widoczna była poprawa koniunktury gospodarczej. Znalazła ona odzwierciedlenie w poprawie wskaźników makroekonomicznych oraz nastrojów wśród przedsiębiorców w wielu gospodarkach. Przełożyła się również na korekty prognoz głównych ośrodków analitycznych, w tym m.in. Międzynarodowego Funduszu Walutowego oraz Komisji Europejskiej.

Tabela 1. Tempo wzrostu gospodarczego w latach 2016-2017, w % (r/r)

Państwo / grupa państw	Wzrost PKB						
	I kw. 2016	II kw. 2016	III kw. 2016	IV kw. 2016	I kw. 2017	II kw. 2017	III kw. 2017
OECD	1,8	1,7	1,7	2,0	2,1	2,4	2,6
Polska	2,7	3,2	2,3	3,2	4,4	4,2	5,0
Niemcy	1,8	1,9	1,9	1,9	2,1	2,3	2,8
Francja	1,2	1,2	0,9	1,2	1,1	1,8	2,2
Włochy	1,3	1,0	0,9	1,0	1,3	1,5	1,7
Niderlandy	1,5	1,9	2,4	2,8	2,6	3,8	3,3
Wielka Brytania	1,9	1,8	1,8	1,6	1,8	1,5	1,5
Republika Czeska	3,5	2,8	1,8	1,8	3,0	4,7	5,0
Słowacja	3,8	3,5	3,0	3,0	3,1	3,4	3,4
Węgry	1,5	2,5	2,3	2,1	3,9	3,7	3,9
Strefa euro	1,7	1,8	1,7	1,9	2,0	2,3	2,5
UE 28	1,9	1,9	1,9	2,0	2,1	2,4	2,5
Stany Zjednoczone	1,4	1,2	1,5	1,8	2,0	2,2	2,3
Japonia	0,4	1,0	1,0	1,7	1,4	1,5	1,6
Turcja	4,5	3,4	1,2	4,2	4,7	6,1	b/d
Chiny	6,7	6,7	6,7	6,8	6,9	6,9	6,8
Indie	8,7	7,9	7,4	7,1	6,0	5,9	b/d
Rosja	-0,4	-0,5	-0,4	0,3	0,6	2,3	b/d

Źródło: DSR MR na podstawie danych OECD, za 2017 r. dane wstępne.

Niemniej ożywienie to nie rozłożyło się równomiernie, wiele bowiem gospodarek nadal borykało się ze słabym wzrostem PKB. Stabilny i silny wydaje się być wzrost gospodarczy w Chinach i innych krajach wschodzącej Azji. Chiny, po notowanym w 2016 r. najwolniejszym od 1990 roku wzroście PKB (6,7%), nieznacznie przyspieszyły w 2017 roku, do wzrostu o 6,9% w pierwszych dwóch kwartałach i 6,8% w III kw. Chiny rozwijają się zatem szybciej, niż pierwotnie zakładał chiński rząd. Założono bowiem, że w 2017 r. wzrost PKB uplasuje się na poziomie 6,5%. Wyniki gospodarcze stanowią nowy impuls dla rządzącej Komunistycznej Partii Chin, która dąży do uzyskania bardziej zrównoważonego wzrostu opartego w większym stopniu na wydatkach konsumenckich niż na eksporcie i inwestycjach.

Gospodarka Japonii odnotowała szósty kwartalny wzrost z rzędu. To najdłuższa taka seria od ponad dziesięciu lat, jednakże struktura japońskiego wzrostu gospodarczego nie wyglądała już tak optymistycznie. Uwagę zwraca potężny wzrost inwestycji publicznych będący efektem uchwalonego rok temu „programu stymulacyjnego”. W ślad za wydatkami rządowymi poszły także inwestycje prywatne, które częściowo skompensowały spadek eksportu.

Pewne oznaki poprawy koniunktury widoczne były także w państwach eksporterach surowców z Ameryki Łacińskiej oraz Wspólnoty Niepodległych Państw. Wynikało to głównie ze wzrostu cen ropy naftowej, tj. o 24% (r/r), do średniej ok. 52 USD za baryłkę po trzech kwartałach 2017 r. Warto tutaj

zaznaczyć, że o ile cena ropy zdecydowanie wzrosła w analizowanym okresie w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego, to nadal utrzymywała się na stosunkowo niskim poziomie, w tym o 48% niższym niż w całym 2014 r.

Według wstępnej oceny Federalnej Służby Statystyki Państwowej (Rosstat), w trzecim kwartale 2017 r. PKB Rosji wzrósł o 1,8% w ujęciu rocznym, po wzroście o 0,5% w pierwszym i 2,5% w drugim kwartale. Wynik za III kwartał był poniżej oczekiwanych 2,2% przez rosyjskie Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego (MRG) i prawdopodobnie niweczy szanse na osiągnięcie w całym 2017 roku wzrostu przewidywanego przez MRG na poziomie 2,1%. Aby zakładany wynik PKB został osiągnięty, w ostatnim kwartale 2017 r. gospodarka rosyjska powinna wzrosnąć o ok. 3%, co przy październikowych odczytach¹ wydaje się prawie niemożliwe.

Rok 2017 r. to także okres ożywienia rosyjskiej wymiany zagranicznej. Według Rosyjskiego Banku Centralnego, w okresie styczeń-wrzesień 2017 roku, obroty handlu zagranicznego Rosji wzrosły o ok. 25% (r/r), do 420,5 mld USD, w tym eksport wzrósł o 25,7%, do 250,5 mld USD, a import o 24,7%, do 170 mld USD. Bilans obrotów był dodatni i wyniósł 80,4 mld USD (wobec 63,0 mld USD w analogicznym okresie 2016 roku). Największymi partnerami Rosji były państwa UE (42,7% udziału w obrotach towarowych), w tym: Niemcy (8,5%), Niderlandy (7,0%), Włochy (4,1%) oraz Polska (2,8%). Z kolei państwa Wspólnoty Gospodarczej Azji i Pacyfiku (APEC) stanowiły 30,7% rosyjskich obrotów, w tym Chiny (14,7%) i USA (4%).

W przypadku krajów rozwiniętych popyt wewnętrzny i produkcja w I połowie 2017 r. wzrosły szybciej niż w II połowie 2016 r. W USA dobrze radziły sobie inwestycje biznesowe, co częściowo było wynikiem ożywienia w sektorze energetycznym. Według danych amerykańskiego Departamentu Handlu, w III kwartale 2017 r. gospodarka amerykańska rozwijała się szybciej niż się spodziewano, tj. 3,3% (r/r). Jakkolwiek był to wzrost nieznacznie wolniejszy niż przed kwartałem (o 0,2 pkt. proc.), to jednocześnie zdecydowanie szybszy niż w I kw. 2017 r. Co więcej wynik za trzeci kwartał był szczególnie dobry, jeśli weźmie się pod uwagę występujące w południowych stanach w sierpniu i we wrześniu huragany, które spowodowały wiele zniszczeń. Solidny wzrost amerykańskiego PKB w głównej mierze opierał się na przyspieszeniu dynamiki konsumpcji. Kontynuowana była poprawa sytuacji na rynku pracy - stopa bezrobocia od początku roku (od stycznia) obniżyła się o 0,6 pkt. proc., do 4,2% we wrześniu 2017 r.

Po dziewięciu miesiącach 2017 roku zagraniczne obroty towarowe Stanów Zjednoczonych² osiągnęły wartość 2,9 bln USD i były o 6,6% (tj. ponad 200 mld USD) wyższe niż w analogicznym okresie roku 2016. Amerykański eksport wyniósł 1,15 bln USD, co oznacza wzrost o 6,4%, a import 1,64 bln USD, czyli zwiększył się o 6,7%. W rezultacie ujemne saldo obrotów towarowych zwiększyło się o 40 mld USD i wyniosło blisko 600 mld USD.

Niezależnie od wagi wyżej wskazanych rynków, zasadniczym czynnikiem, który sprzyjał wzrostowi polskiego eksportu w okresie styczeń-wrzesień 2017 r. była dalsza poprawa koniunktury w państwach UE. Zgodnie z najnowszymi danymi Eurostatu (wyrównane sezonowo), PKB w UE przyspieszył do 2,6% w III kwartale, wobec 2,4% w II kw. i 2,2% w I kw. Wzrost wsparty był silnym popytem wewnętrznym, przy czym szczególnie mocna pozostała konsumpcja indywidualna w efekcie dobrej sytuacji na rynku pracy oraz wysokiego poziomu zaufania konsumentów. KE zakłada jednak,

¹ Produkcja przemysłowa nie zmieniła się w ujęciu rocznym, a przetwórstwo przemysłowe odnotowało wzrost zaledwie o 0,1%. Od kilku miesięcy obserwowany jest także coraz niższy wzrost cen dóbr i usług konsumpcyjnych – w październiku wyniósł on 2,7% r/r, co w Rosji jest rekordowo niskim wynikiem i znaczenie poniżej celu inflacyjnego (4,0%).

² DSR MR na podstawie danych amerykańskiego Departamentu Handlu; www.census.gov/foreign-trade [dostęp: 04.12.2017 r.].

że pozytywny wpływ konsumpcji na tempo wzrostu będzie stopniowo ograniczane wraz 1) ze wzrostem inflacji (która zmniejszy dochody do dyspozycji) oraz 2) spowolnieniem wzrostu zatrudnienia. Po słabszych kwartałach inwestycje powinny stopniowo się zwiększać. KE prognozuje, że w całym 2017 r. nakłady brutto na środki trwałe wzrosną o 4,2% r/r, a w kolejnym o 7,9% r/r. W dalszym ciągu stosunkowo wolno będą rosły inwestycje prywatne, mimo że sprzyjać im będą silny popyt krajowy i zewnętrzny, wysokie wykorzystanie możliwości produkcyjnych oraz łatwy dostęp do finansowania. Oczekiwany jest dalszy wzrost zarówno eksportu jak i importu. W kierunku wzrostu importu będą oddziaływać silny popyt wewnętrzny – w tym zwiększenie inwestycji – oraz lekka aprecjacja złotego.

Wśród ważniejszych z punktu widzenia polskiej gospodarki unijnych krajów, szczególne ożywienie na przełomie minionych trzech kwartałów 2017 r. widoczne było m.in. w Niemczech. Według niemieckiego Federalnego Urzędu Statystycznego PKB naszego głównego partnera handlowego w III kw. wzrósł o 2,8% (r/r) wobec 2,3% w II kwartale i 2,1% w I kwartale. Jednocześnie był to najlepszy wynik od I kwartału 2014 r. wzmocniony zarówno historycznie korzystną sytuacją na niemieckim rynku pracy oraz niskimi stopami procentowymi, co przełożyło się na pozytywne nastroje wśród konsumentów. W skali trzech kwartałów, zgodnie z danymi Destatis³, eksport towarów z Niemiec wzrósł o 6,3%, do 955 mld EUR, a import o 8,7%, do 770 mld EUR, zaś nadwyżka wyniosła blisko 185 mld EUR. Największymi partnerami handlowymi Niemiec były państwa Unii Europejskiej, gdzie trafiło blisko 60% całkowitego eksportu, w tym ok. 37% do strefy euro. Podobnie w imporcie, gdzie odnotowano ponad 65-proc. udział Unii Europejskiej, w tym 44% udziału państw Eurolandu.

Czynnikami niepewności w gospodarce globalnej pozostały w dalszym ciągu niejasne warunki wystąpienia Wielkiej Brytanii z UE, zaostrenie relacji między Stanami Zjednoczonymi i Koreą Północną czy niejednoznaczna polityka handlowa USA.

Wśród ważniejszych uwarunkowań wewnętrznych wymiany towarowej Polski z zagranicą w okresie trzech kwartałów należy wymienić m.in.:

❖ Dalszą poprawę koniunktury gospodarczej Polski.

Bieżący rok przyniósł poprawę koniunktury w polskiej gospodarce. Gospodarka rozwija się stabilnie i nie wykazuje znamion narastania problemów z równowagą makroekonomiczną. Wzmocnienie konsumpcji i stopniowa odbudowa inwestycji pozwoliły na przyspieszenie dynamiki PKB w kolejnych kwartałach 2017 r. po wzroście o 2,9% w 2016 r. W ujęciu rocznym PKB był wyższy o 4,1% w I kw., o 4,0% w II kw. i o 4,9% w III kw. 2017 r. Pod względem tempa wzrostu PKB Polska znajduje się w ścisłej czołówce państw UE. W całym 2017 r. wzrost PKB może być wyższy od założonych w ustawie budżetowej 3,6% r/r, co potwierdzają w swoich raportach zarówno niezależne instytucje krajowe, jak i organizacje międzynarodowe. Warto podkreślić, że jeszcze na początku tego roku prognozy wskazywały, że tempo wzrostu polskiego PKB będzie zbliżone do 3% (MFW i KE przewidywały wiosną, że wzrost PKB Polski w 2017 r. wyniesie 3,4%, a Bank Światowy prognozował zaledwie 3,1-proc. wzrost).

❖ Stopniowe pobudzenie inwestycji.

Potwierdzeniem tego są wyjątkowo dobre dane o produkcji budowlano-montażowej i w zamówieniach w przemyśle w III kw. 2017 r. Zgodnie z danymi GUS w okresie I-III kw. 2017 r. produkcja budowlano-montażowa, obejmująca roboty o charakterze inwestycyjnym i remontowym, zrealizowana na terenie kraju przez przedsiębiorstwa budowlane wzrosła o 13%, a nowe zamówienia w przemyśle wzrosły we wrześniu o 7,3% (r/r).

³ DSR MR na podstawie danych niemieckiego Federalnego Urzędu Statystycznego w Wiesbaden; www.destatis.de/EN/PressServices/Press/pr/2017/11/PE17_394_51.html [dostęp: 04.12.2017 r.].

❖ Utrzymujące się pozytywne nastroje wśród konsumentów oraz przedsiębiorców.

W bieżącym roku obserwowane są lepsze nastroje konsumentów, co znajduje odzwierciedlenie w wyższych wartościach niż przed rokiem m.in. bieżącego wskaźnika ufności konsumenckiej oraz wyprzedzającego wskaźnika ufności konsumenckiej. Konsumenti lepiej oceniają możliwości przyszłego oszczędzania pieniędzy i spodziewają się lepszej sytuacji finansowej ich gospodarstwa domowego, a także dalszego spadku poziomu bezrobocia.

Na rynku pracy kontynuowane były pozytywne tendencje, przejawiające się spadkiem bezrobocia, a także wzrostem płac i poziomu zatrudnienia. Stopa bezrobocia we wrześniu 2017 r. ukształtowała się na poziomie 6,8% – najniższym od 1991 r. W okresie styczeń-wrzesień br. Zarejestrowano 6-proc. nominalny wzrost płac, przy 4,5-proc wzroście zatrudnienia (6030,8 tys. osób).

Sytuacja w sektorze przedsiębiorstw z kwartału na kwartał poprawiała się. Wskaźnik oceny bieżącej sytuacji ekonomicznej kształtował się wyraźnie powyżej długookresowej średniej (56,3 pkt. w III kw. 2017 r. wobec 53,4 pkt. w III kw. 2016 r.), co było efektem wzrostu sprzedaży, wspieranego przez pozytywne tendencje utrzymujące się na rynku pracy oraz środki z programu Rodzina 500+. Firmy sygnalizowały jednak trudności ze znalezieniem pracowników.

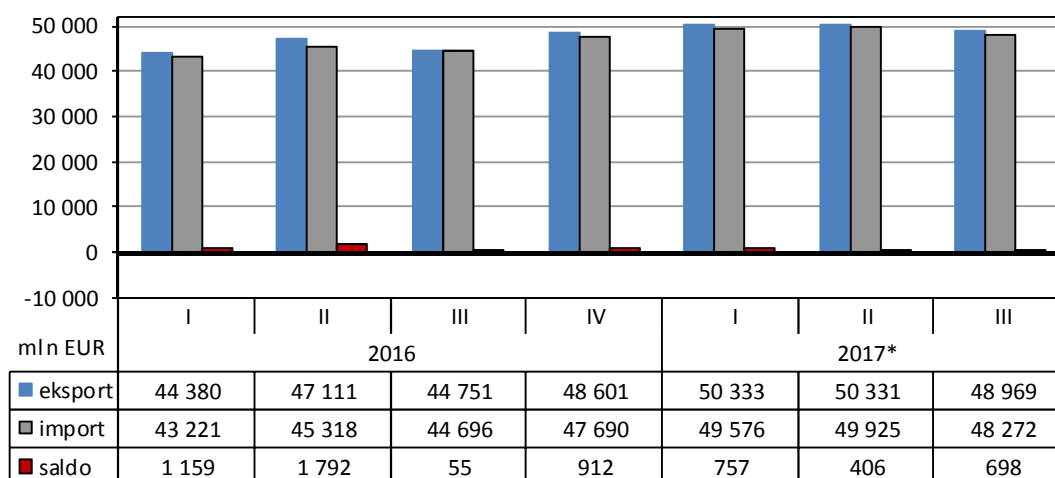
❖ Umocnienie kursu złotego.

Umocnienie kursu PLN wobec dwóch najważniejszych walut rozliczeniowych (EUR i USD) w polskiej wymianie handlowej. Po 9 miesiącach 2017 r. euro w stosunku do złotego osłabiło się o 2,1%, a dolar o 1,7%. Tym samym czynnik kursowy w omawianym okresie poprawił opłacalność importu, z drugiej strony zaś nieznacznie zmniejszył konkurencyjność cenową naszego eksportu.

2. Obroty towarowe ogółem

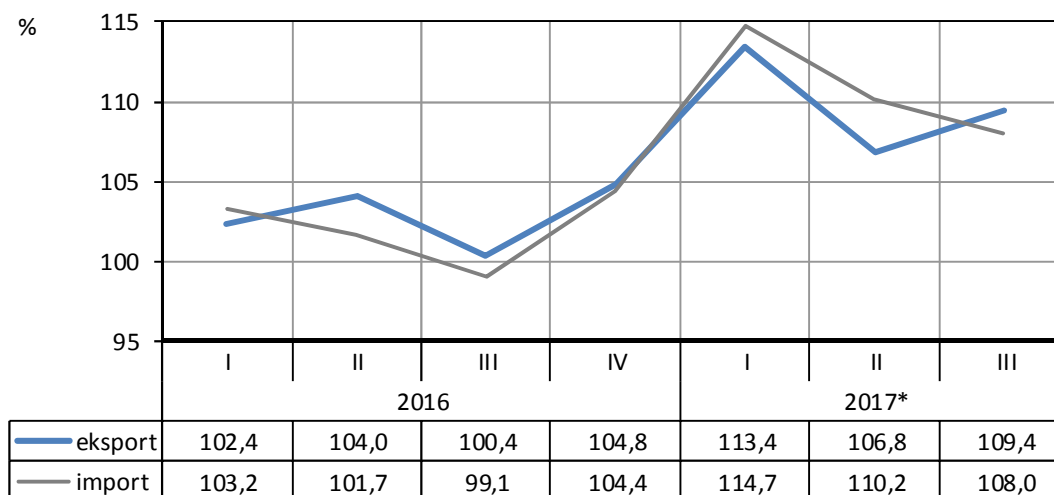
Widoczne już w IV kwartale 2016 r. ożywienie obrotów towarowych Polski, nabrało rozpędu w 2017 r. Szczególnie dynamicznie wzrosła wymiana w I kwartale 2017 r., tj. o 13,4% w eksporcie i o 14,7% w imporcie. Jakkolwiek w kolejnych kwartałach dynamika spowolniła, to i tak kształtowała się korzystnie. Po trzech kwartałach 2017 r. bowiem eksport zwiększył się o 9,8%, do 149,6 mld EUR, a import o 10,9%, do 147,8 mld EUR wobec wzrostów na poziomie odpowiednio 2,9% i 2,1% w 2016 r.

Wykres 1. Obroty towarowe w okresie I kw. 2016 – III kw. 2017 (w mln EUR).

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS, *dane wstępne.

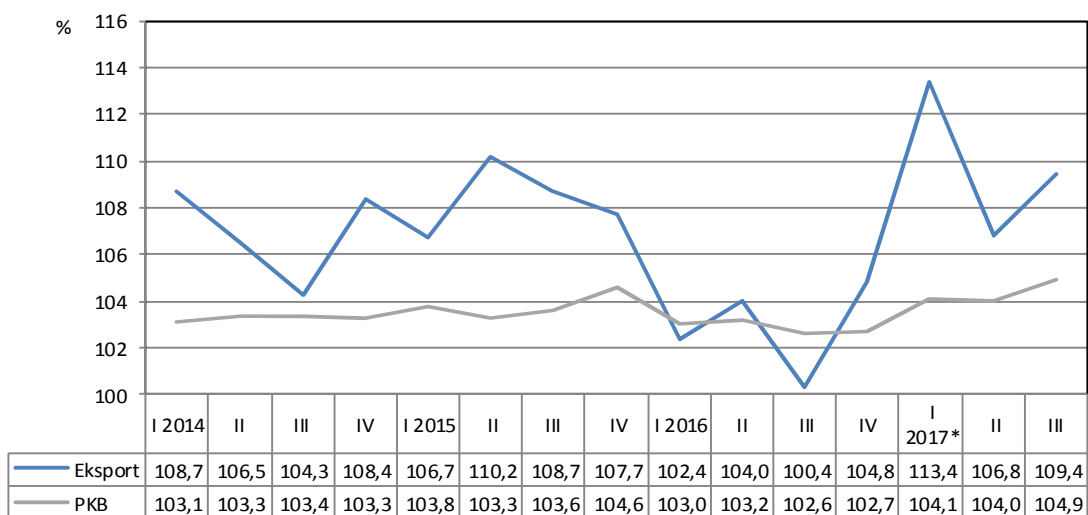
Wykres 2. Dynamika eksportu i importu w okresie I kw. 2016 – III kw. 2017 (r/r)

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS, *dane wstępne.

Tempo wzrostu eksportu w analizowanym okresie wyraźnie przewyższało tempo wzrostu PKB.

Wykres 3. Dynamika eksportu i PKB w okresie I kw. 2014 – III kw. 2017 (r/r)

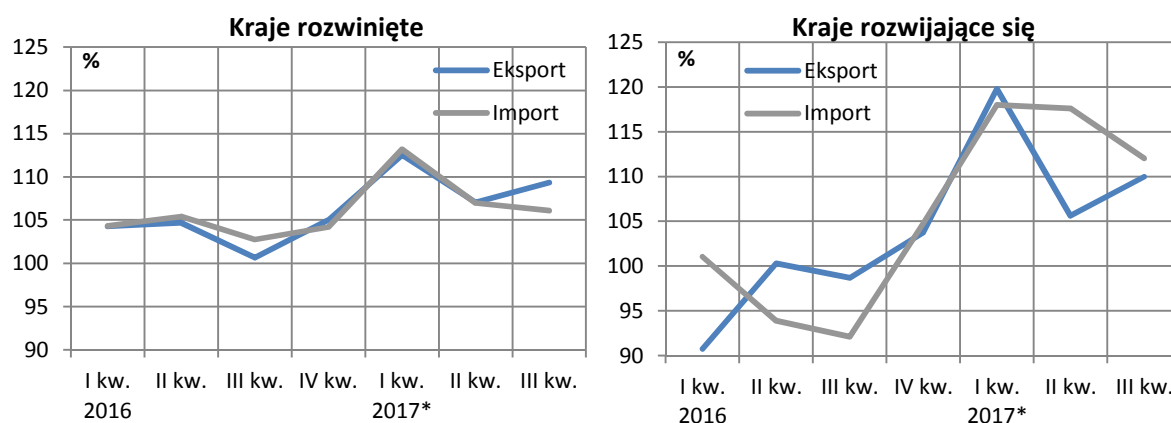

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS, *dane wstępne, niewyrównane sezonowo.

3. Zmiany obrotów w przekroju geograficznym

W okresie styczeń-wrzesień 2017 r. zdecydowanie szybciej rosły obroty z krajami słabiej rozwiniętymi (wzrost eksportu o 11,3%, do 20,3 mld EUR oraz importu o 15,8%, do ok. 48,5 mld EUR) niż z krajami rozwiniętymi gospodarczo (eksport o 9,6%, do 129,3 mld EUR, import o 8,7%, do 99,3 mld EUR). Warto tutaj jednak podkreślić, że dynamiczny wzrost obrotów z krajami słabiej rozwiniętymi jest w dużej części wynikiem niskiej bazy odniesienia. Eksport do tej grupy krajów spadał bowiem w ostatnich trzech latach, z kolei w imporcie z krajów słabiej rozwiniętych notowano spadek w 2016 r., po jego niewielkim wzroście w 2015 r. Z drugiej strony obroty z krajami rozwiniętymi gospodarczo rosły w ostatnich dwóch latach szybciej niż przeciętnie, co powoduje, że osiągnięte w omawianym okresie wyniki można uznać za relatywnie korzystne. Co więcej z tą grupą krajów generujemy pokaźną nadwyżkę, która po trzech kwartałach 2017 r. osiągnęła 30 mld EUR, tj. poziom o 3,4 mld EUR wyższy niż w przed rokiem.

Wykres 4. Dynamika polskiego handlu z wybranymi grupami krajów w okresie I kw. 2016 – III kw. 2017 (r/r)

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS, *dane wstępne.

Za wyraźną poprawę stanu zrównoważenia obrotów z rynkami rozwiniętymi gospodarczo odpowiadały kraje unijne (zwiększenie nadwyżki o 4 mld EUR, do 30,7 mld EUR), w tym szczególnie strefa euro (wzrost dodatniego salda o prawie 3,1 mld EUR, do 14,4 mld EUR).

Korzystne zmiany stanu zrównoważenia obrotów z UE wynikały z szybszego wzrostu eksportu do krajów unijnych (o 9,1%, do 118,9 mld EUR), niż importu z nich (o 7,3%, do 88,2 mld EUR).

Szybszy niż przeciętny wzrost odnotowano w eksporcie do 13. krajów unijnych, w tym m.in. do/na:

- Włoch – o 13,5%; na ten rynek szczególnie szybko zwiększyła się sprzedaż *maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części i akcesoriów* (o ponad 13%), *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (o 16%) oraz *tytoniu i przetworzonych namiastek z tytoniu* (o ponad 50%).
- Niderlandów – o 10,8%; w tym *mebli, pościeli, materacy, lamp* (o 15,8%) oraz *paliw i olejów mineralnych i produktów ich destylacji* (o 16%).
- Węgier – o ok. 10%, w tym *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych oraz ich części* (o blisko 12%), *miedzi i wyrobów z miedzi* (o prawie 30%) oraz *żelaza, żeliwa i stali* (o 90%).
- Słowacji – o 11%, szczególnie za sprawą dynamicznego wzrostu sprzedaży *pojazdów i ich części i akcesoriów* (o 22%), *paliw i olejów mineralnych oraz produktów ich destylacji* (aż 2,8-krotnego), *mebli, pościeli, materacy, lamp* (o 14%) oraz *żelaza, żeliwa i stali* (o 26%).
- Austrii – o 16,5%, w tym *pojazdów i ich części i akcesoriów* (o prawie 14%), *paliw i olejów mineralnych oraz produktów ich destylacji* (o ok. 75%).
- Rumunii – o 13,5%, w głównej mierze w rezultacie dynamicznego zwiększenia sprzedaży *maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części* (o 12%), *paliw i olejów mineralnych oraz produktów ich destylacji* (o ok. 80%) oraz *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (o 20%).
- Litwę – o ok. 11%, w tym podobnie jak w przypadku wielu w/w rynków wynikało to z dynamicznego zwiększenia sprzedaży *pojazdów oraz ich części i akcesoriów* (o blisko 13%) oraz *maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części* (o ponad 20%).

Eksport do naszego głównego partnera handlowego, Niemiec zwiększył się o 9,7%, czyli w tempie zbliżonym do średniego. Z kolei w grupie ważniejszych krajów UE, do których sprzedaż zwiększyła się wolniej niż w skali ogólnej znalazły się: Czechy (o 5,7%), Wielka Brytania (5,1%), Francja (o 8,2%), Szwecja (o 5%) oraz Hiszpania (o 7,8%), z tym że (poza Szwecją) były to wzrosty wyższe niż w roku 2016 r.

Obecnie kraje unijne są odbiorcą 79,5% całkowitej naszej sprzedaży zagranicznej wobec 80% w analogicznym okresie 2016 r. Struktura przedmiotowa obrotów z Unią Europejską jest zbliżona do struktury dla Polski ogółem. Najważniejsze znaczenie w eksporcie na te rynki mają wyroby elektromaszynowe (blisko 40% udziału), których sprzedaż po trzech kwartałach zwiększyła się o 7,2%.

Na kolejnym miejscu znajdują się produkty chemiczne (ok. 14% udziału), których wywóz wzrósł o prawie 11%. Kraje unijne są także bardzo ważnym odbiorcą naszych produktów rolno-spożywczych (ok. 13,5% udziału w eksporcie do UE), co więcej ich eksport dynamicznie się zwiększał w ostatnich trzech kwartałach (o 11,4%).

Inaczej niż w skali ogólnej, import z krajów unijnych rósł wolniej niż eksport. Jednocześnie był to wzrost o 3,6 pkt. proc. wolniejszy niż przeciętny. W konsekwencji udział krajów unijnych w łącznym przywozie do Polski zmniejszył się w analizowanym okresie o 2 pkt. proc., do niecałych 60%.

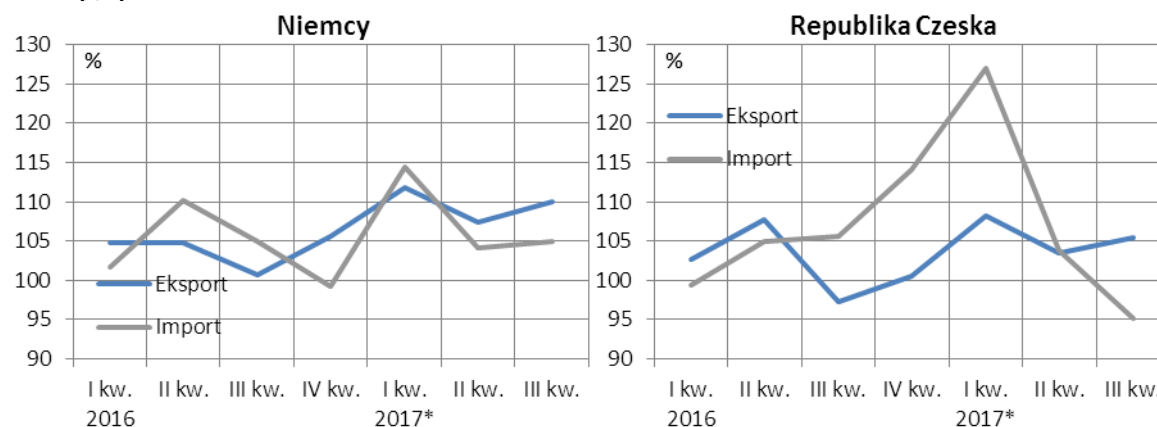
Wśród ważniejszych unijnych rynków importowych, najszybciej rósł przywóz z:

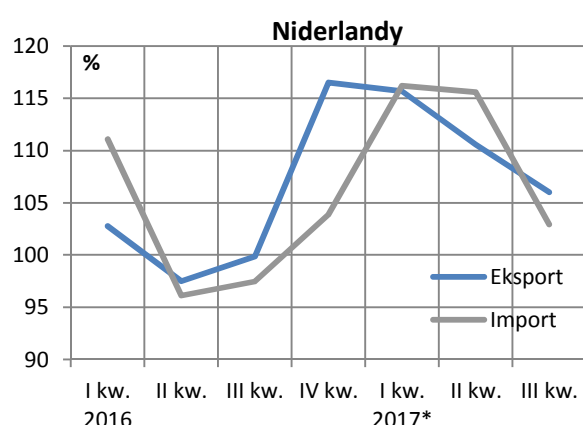
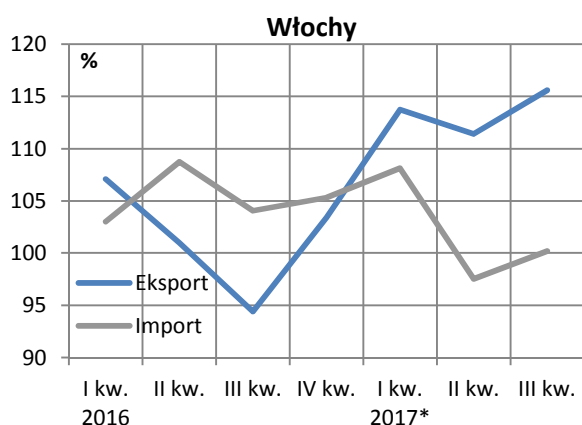
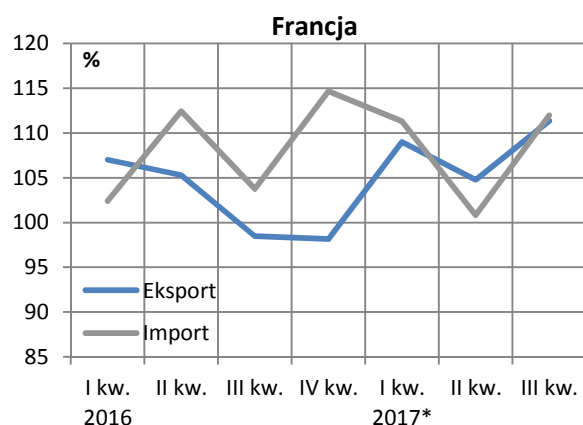
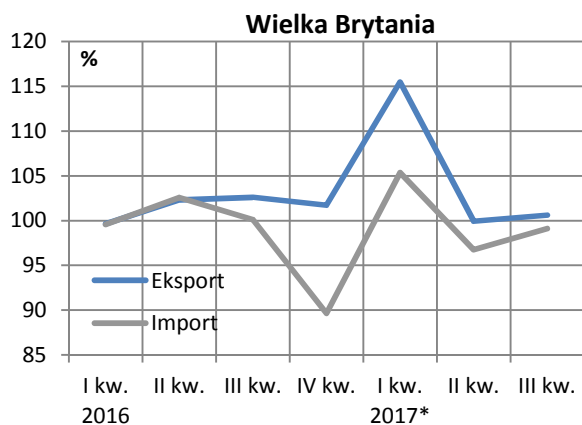
- Niderlandów (o 11,5%), w tym szczególnie *maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części i akcesoriów* (o 24%), *pojazdów i ich części i akcesoriów* (o 24%) oraz *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (o 21%).
- Szwecji (o ok. 13%), w tym *kotłów, maszyn urządzeń mechanicznych oraz ich części i akcesoriów* (o prawie 35%), *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (o blisko 16%), *żelaza, żeliwa i stali* (o ok. 21,5%) oraz *paliw i olejów mineralnych oraz produktów ich destylacji* (5,5-krotnie).
- Danii (o ok. 17,5%), zasadniczo w wyniku dynamicznego zwiększenia importu *zwierząt żywych* (o ok. 45%) oraz *mięsa i podrobów jadalnych* (o 17,7%).

Wolniej niż przeciętnie wzrósł natomiast import z trzech naszych największych dostawców towarów z UE, tj. Niemiec (o 7,6%), Włoch (o 1,7%) oraz Francji (o 7,7%), z tym że w przypadku Niemiec oznacza to jednocześnie wyraźne ożywienie importu w stosunku do roku 2016, podczas gdy w odniesieniu do dwóch pozostałych jego spowolnienie.

W okresie trzech kwartałów 2017 r. odnotowano poprawę stanu zrównoważenia z 17 krajami unijnymi, w tym m.in. z Niemcami o 1,2 mld EUR, Włochami o 0,75 mld EUR, Wielką Brytanią o ok. 0,45 mld EUR oraz Słowacją o ok. 0,42 mld EUR. Jednocześnie Niemcy i Wielka Brytania to kraje z którymi wykazujemy najlepszy bilans obrotów, co więcej po trzech kwartałach 2017 r., na liście rynków z którymi notowaliśmy największą poprawę stanu zrównoważenia Niemcy znalazły się na 1. miejscu, a Wielka Brytania na miejscu 4. (za Włochami i Ukrainą).

Wykres 5. Dynamika obrotów towarowych z wybranymi rynkami UE w okresie I kw. 2016 – III kw. 2017 (r/r)

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS, *dane wstępne.

Korzystnie w okresie styczeń-wrzesień 2017 r. kształtowała się sprzedaż do pozostałych (pozaunijnych) krajów rozwiniętych – wzrost o ok. 15%, do blisko 10,4 mld EUR. W omawianym okresie na te rynki trafiło 7% naszego eksportu wobec 6,6% w analogicznym okresie roku poprzedniego.

Znaczenie krajów pozaunijnych rośnie też po stronie naszego importu. W rezultacie dynamicznego wzrostu przywozu (o ok. 21,5%, do prawie 11,1 mld EUR) ich udział zwiększył się o 0,7 pkt. proc., do 7,5%. Jednocześnie znaczące wyprzedzenie importowe względem eksportu przełożyło się na pogłębienie ujemnego salda obrotów z tymi krajami – o ok. 585 mln EUR, do ok. 710 mln EUR.

Wśród pozaunijnych rynków rozwiniętych szczególnie korzystnie kształtowały się obroty z:

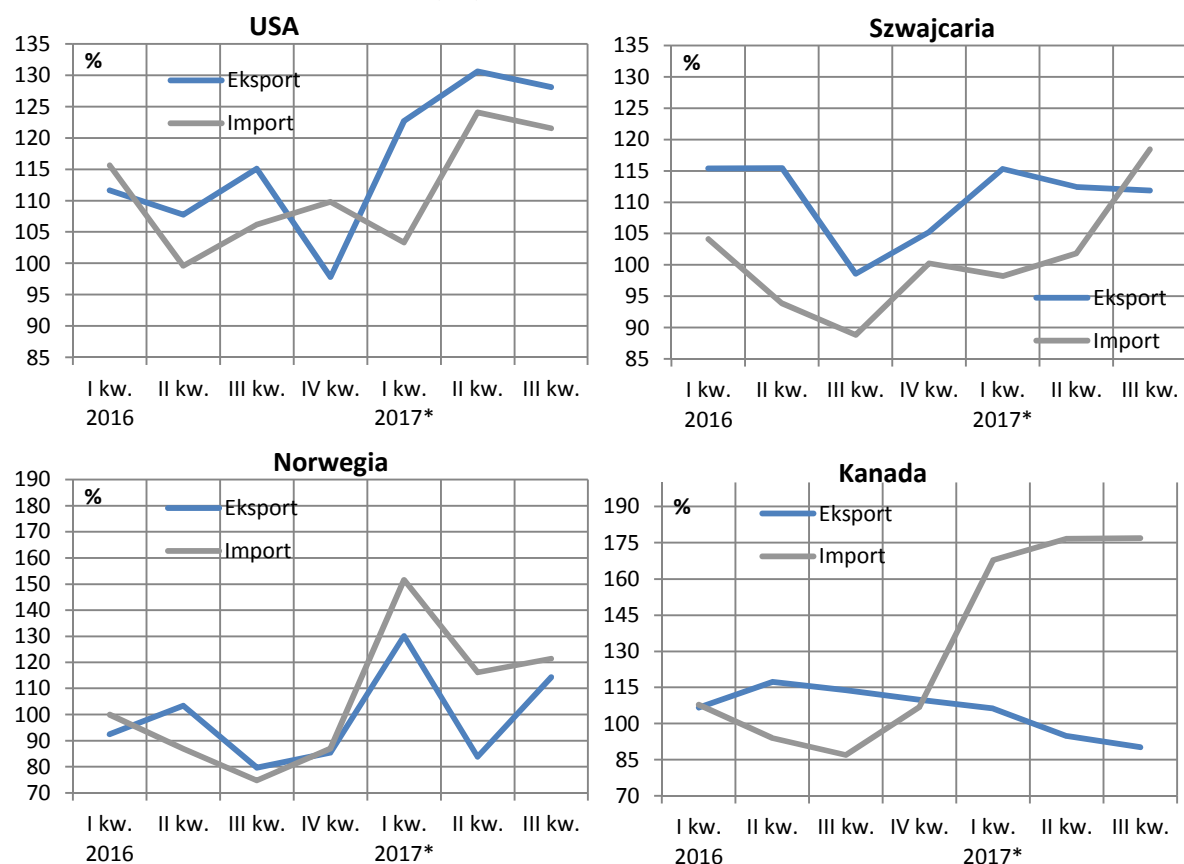
- USA, gdzie eksport wzrósł aż o 27%, a import o ok. 16% i w efekcie deficyt obrotów został ponad 2-krotnie zredukowany, do ok. 240 mln EUR. Szczególnie dynamicznie zwiększył się wywóz kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych i ich części (o 46,5%), przyrządów i aparatury optycznej, fotograficznej, kinematograficznej, pomiarowej oraz medycznej i ich części i akcesoriów (o ok. 75%) oraz mięsa i podrobów jadalnych (2-krotnie).
- Szwajcarią, w obrotach z którą odnotowano wzrost eksportu o ponad 13% oraz 5,6-proc. wzrost importu, co zaowocowało zwiększeniem nadwyżki o ponad 0,1 mld EUR, do prawie 0,4 mld EUR.

Dynamicznie także w okresie styczeń – wrzesień 2017 r. zwiększał się eksport do Australii (o ok. 44%) oraz RPA (o blisko 16%) z tym, że import z tych rynków rósł zdecydowanie szybciej (odpowiednio ponad 2-krotnie i prawie 23%), co w przypadku Australii przełożyło się na nieznaczne zmniejszenie nadwyżki, do ok. 110 mln EUR, a RPA na niewielki jej wzrost, do 190 mln EUR.

Kolejną grupę wśród pozaunijnych krajów rozwiniętych gospodarczo stanowią rynki, z którymi w rezultacie gwałtownego wzrostu importu oraz równoczesnej niskiej dynamiki eksportu odnotowano pogorszenie stanu zrównoważenia. Są nimi m.in.:

- Norwegia, z której import zwiększył się aż o prawie 30%, a eksport zaledwie o 6%. Przełożyło się to na redukcję nadwyżki o ok. 0,28 mld EUR, do ok. 0,1 mld EUR.
- Kanadą, na rynek której sprzedaż spadła o 2,5%, podczas gdy import zwiększył się aż o blisko 75%. W rezultacie dodatnie saldo zmniejszyło się o ponad 0,2 mld EUR, do ok. 0,5 mld EUR. Na takie wyniki eksportu do Kanady złożyły się z jednej strony spadki najważniejszych pozycji w wywozie na ten rynek, tj. *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych i ich części* (o ok. 13%) oraz *skór futerkowych, futer sztucznych i wyrobów z nich* (o ponad 30%), z drugiej zaś dynamiczny wzrost sprzedaży *statków, łodzi oraz konstrukcji pływających* (o ponad 20%), *statków powietrznych, kosmicznych i ich części* (o 66,5%), *mebli, pościeli, materacy lamp* (o blisko 30%) oraz *przyszykłów i aparatury optycznej, fotograficznej, kinematograficznej, pomiarowej oraz medycznej i ich części i akcesoriów* (o ok. 45%). Natomiast o gwałtownym przyspieszeniu importu z Kanady w głównej mierze zadecydowały *chemikalia organiczne*, których przywóz osiągnął ok. 145 mln EUR po trzech kwartałach 2017 r. podczas gdy przed rokiem praktycznie nie istniał. W omawianym okresie produkty te odpowiadały za 1/3 całkowitego przywozu z tego rynku.
- Japonią, w obrotach z którą w wyniku zmniejszenia eksportu o ok. 6,5%, przy wzroście importu o 23%, deficyt obrotów pogłębił się o 0,46 mld EUR, do prawie 2 mld EUR.

Wykres 6. Dynamika obrotów towarowych z wybranymi rozwiniętymi rynkami pozauijnymi w okresie I kw. 2016 – III kw. 2017 (r/r)

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS, *dane wstępne.

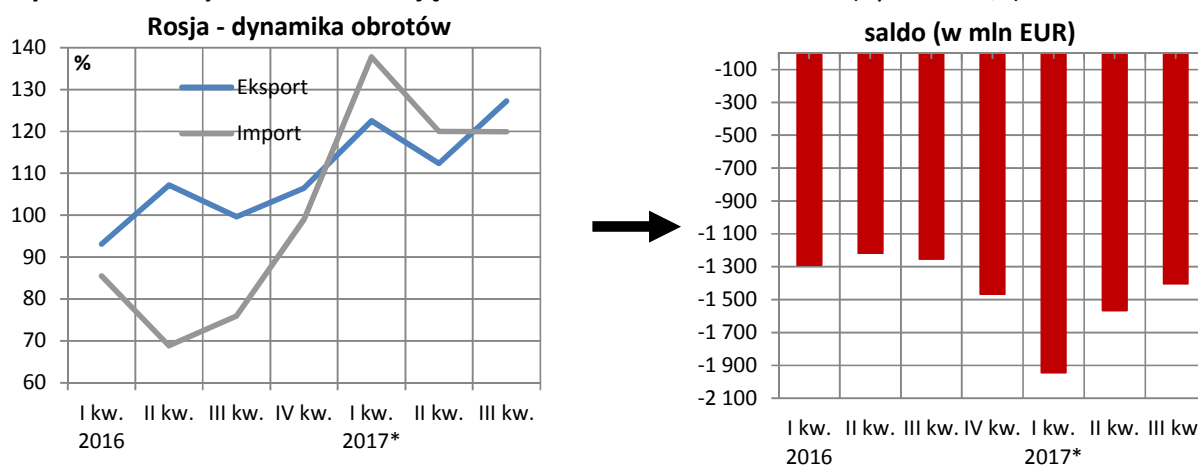
Widoczna w 2017 r. poprawa koniunktury gospodarczej państw WNP zaowocowała ożywieniem wymiany towarowej z tym regionem. Po trzech kwartałach 2017 r. eksport do WNP zwiększył się

o 24% (do blisko 9,4 mld EUR), czyli ok. 5,5-krotnie szybciej niż w 2016 r. Z kolei import, po głębokich spadkach w 2016 r. (o 15,5%), zwiększył się w okresie styczeń-wrzesień aż o 26,5% (do 12,5 mld EUR). Warto tutaj odnotować, że takie przyspieszenie wymiany z krajami WNP było wynikiem nie tylko zwiększenia aktywności gospodarczej tej grupy krajów, ale również niskiej bazy odniesienia.

Wyniki obrotów z WNP zaowocowały zwiększeniem ich udziału w naszej wymianie towarowej, tj. o 0,8 pkt. proc., do 6,3% w eksporcie oraz o 1,1 pkt. proc. do 8,5% w imporcie. Niestety dynamiczne ożywienie wymiany z WNP, w tym większe po stronie importu, szło w parze z pogorszeniem stanu zrównoważenia obrotów z krajami wschodnimi. Po dwóch latach wyraźnej redukcji deficytu, w okresie trzech kwartałów 2017 r. znowu nastąpiło jego pogłębienie – o 0,8 mld EUR, do 3,1 mld EUR.

Szczególnie pogorszyło się saldo obrotów z Rosją – pogłębienie deficytu o blisko 1,2 mld EUR, do 4,9 mld EUR. Wynikało to z dynamicznego wzrostu importu z tego rynku (o ok. 25%, do 9,5 mld EUR), przy niższym wzroście eksportu (o 20,5%, do 4,6 mld EUR). Ożywienie po stronie importu było rezultatem dynamicznego zwiększenia przywozu produktów mineralnych (o prawie 35%) w wyniku wzrostu cen ropy naftowej (o ok. 25% w okresie trzech kwartałów 2017 r.). Jednocześnie udział Rosji w całkowitym imporcie Polski zwiększył się do 6,4% (wobec 5,7% po trzech kwartałach 2016 r.). Z kolei przyspieszenie w eksporcie było rezultatem dynamicznego zwiększenia sprzedaży na ten rynek wyrobów przemysłu chemicznego (o ok. 25%) oraz wyrobów metalurgicznych (o 44%). Zaowocowało to zwiększeniem udziału Rosji w łącznym eksporcie z Polski, do 3,1%. O ile jest to wynik lepszy niż przed rokiem, to Rosji wciąż dużo brakuje do pozycji zajmowanej przed kilkoma laty (w latach 2012-2013 jej udział w eksporcie przekraczał 5%). Wydaje się, że pomimo dynamicznie rosnącego w ostatnim okresie eksportu do Rosji, odbudowa tej pozycji nie będzie możliwa tak długo, jak długo zostanie utrzymane rosyjskie embargo.

Wykres 7. Obroty towarowe z Rosją w okresie I kw. 2016-III kw. 2017 (dynamika r/r).

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS, *dane wstępne.

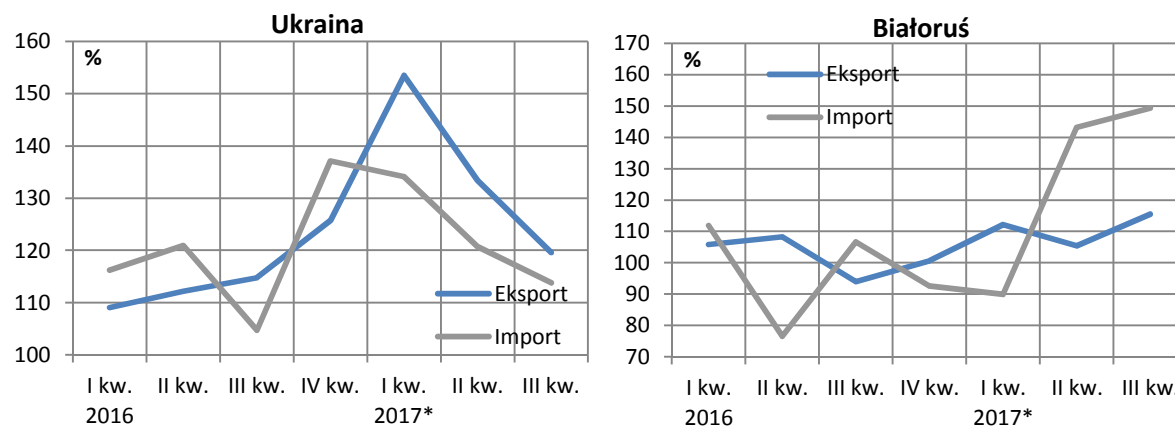
Trzy kwartały 2017 r. to także okres dynamicznie rosnących obrotów z Ukrainą. Ekspert na ten rynek wzrósł o blisko 35% (do 3,1 mld EUR), o czym w głównej mierze zdecydował szybki wzrost sprzedaży wyrobów elektromaszynowych (o 50%). Import z Ukrainy zwiększył się w tym czasie o ok. 22%, do blisko 1,6 mld EUR, a nadwyżka obrotów wzrosła o 0,5 mld EUR, do prawie 1,6 mld EUR.

Szybko w omawianym okresie rosła również wymiana towarowa z Białorusią, z tym że szybciej import (o ok. 26%, do ponad 0,7 mld EUR) niż eksport (o blisko 11%, do ok. 1 mld EUR). W rezultacie dodatnie saldo w obrotach z tym rynkiem zostało nieznacznie zmniejszone, do ok. 270 mln EUR.

Wśród rynków WNP na uwagę zasługują także dynamicznie rosnące obroty z Kazachstanem. W okresie styczeń-wrzesień 2017 r. sprzedaż na ten rynek wzrosła aż o ponad 60% (do ok. 350 mln

EUR), w tym aż 2,5-krotnie wyrobów elektromaszynowych. Z kolei przywóz zwiększył się o ok. 75% (do ok. 590 mln EUR), o czym zdecydował ponad 90-proc. wzrost importu produktów mineralnych.

Wykres 8. Dynamika polskiego handlu z wybranymi rynkami WNP w okresie I kw. 2016 – III kw. 2017 (r/r)

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS, *dane wstępne.

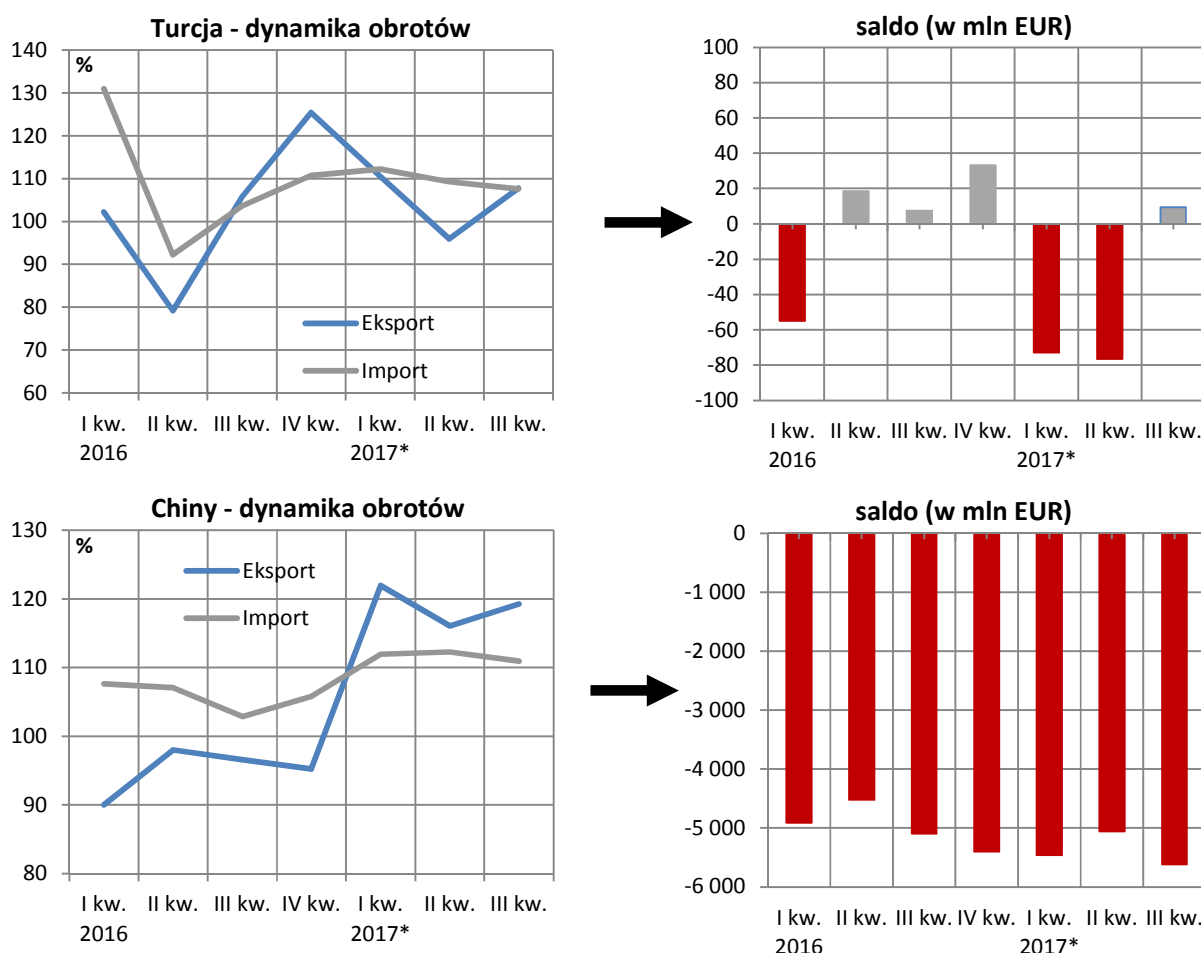
Analogicznie jak w roku 2016, na tle polskiego eksportu w skali ogólnej, niekorzystnie w 2017 r. kształtował się eksport do pozostałych krajów słabiej rozwiniętych (poza WNP). Po trzech kwartałach 2017 r. zwiększył się on zaledwie o 2,4% (do niespełna 11 mld EUR), czyli ponad 5-krotnie wolniej niż import z tych rynków (o 12,5%, do prawie 36 mld EUR), co jednocześnie przełożyło się na pogłębienie deficytu o 3,7 mld EUR, do ok. 25 mld EUR.

Pogorszenie stanu zrównowżenia obrotów odnotowano z większością ważniejszych w tej grupie partnerów handlowych Polski, w tym z:

- Turcją, gdzie w rezultacie ponad 2-krotnie szybszego wzrostu importu (o 9,8%) niż eksportu (o 4,4%), ujemne saldo pogłębiło się o ok. 0,11 mld EUR, do ok. 0,14 mld EUR.
- Chinami, do których wprowadzie eksport zwiększył się zdecydowanie szybciej (o 19%) niż import (o niecałe 12%), to jednak z uwagi na niewspółmiernie wyższą jego wartość (importu), deficyt pogłębił się aż o 1,6 mld EUR, do 16,1 mld EUR. Tym samym w okresie styczeń-wrzesień 2017 r. Chiny uplasowały się na 1. miejscu zarówno na liście krajów, z którymi notowaliśmy największe ujemne saldo obrotów, jak i rynków, z którymi nastąpiło największe pogorszenie stanu zrównowżenia. W analizowanym okresie pogłębiło się ujemne saldo w wymianie *maszynami i urządzeniami elektrycznymi oraz i ich częściami* – o blisko 0,7 mld EUR, do prawie 5,6 mld EUR. Taki głęboki deficyt w tej pozycji wynika z pokaźnego importu tych produktów – aż 5,8 mld EUR po trzech kwartałach 2017 (ok. 33% udziału w całkowitym przywozie). Ważną pozycję w imporcie z Chin zajmują także *kotły, maszyny, urządzenia mechaniczne i ich części* (3,3 mld EUR) oraz odzież i dodatki odzieżowe (1,3 mld EUR), co jednocześnie przekłada się na generowanie pokaźnego deficytu w ich obrotach, na poziomie odpowiednio: 3,1 mld EUR oraz 1,3 mld EUR. Te trzy w/w pozycje odpowiadają za ponad 60% całkowitego ujemnego salda z Chinami.
- Indiami, w obrotach z którymi notowano dynamiczny wzrost zarówno eksportu (o 13,5%), jak i importu (o ponad 11%) oraz pogłębienie deficytu o ponad 0,1 mld EUR, do 1,1 mld EUR;
- Arabią Saudyjską, gdzie w konsekwencji 3-proc. spadku eksportu, przy wzroście importu aż o ponad 40%, notowana przed rokiem niewielka nadwyżka została przekształcona w deficyt w wysokości prawie 80 mln EUR.
- Republiką Korei, gdzie notowano blisko 11-proc. wzrost eksportu oraz 7-proc. wzrost niewspółmiernie wyższego importu, co przełożyło się na pogłębienie ujemnego salda o 0,12 mld EUR, do 2 mld EUR.

- Brazylią, gdzie w wyniku znacznie szybszego zwiększenia importu (o ok. 28), niż eksportu (o ok. 12,5%), ujemne saldo pogłębiło się o 135 mln EUR, do ok. 480 mln EUR.
- Wietnamem, na rynek który eksport zwiększył się o ok. 12%, import o 15%, a deficyt pogłębił się o ok. 0,15 mld EUR, do prawie 1,1 mld EUR,
- Singapurem, gdzie notowane załamanie eksportu (o 60%) oraz zmniejszenie importu o 8%, przełożyło się na powiększenie deficytu o 0,23 mld EUR, do ok. 0,24 mld EUR.

Wykres 9. Obroty towarowe z wybranymi rynkami słabiej rozwiniętymi poza WNP w okresie I kw. 2016 – III kw. 2017

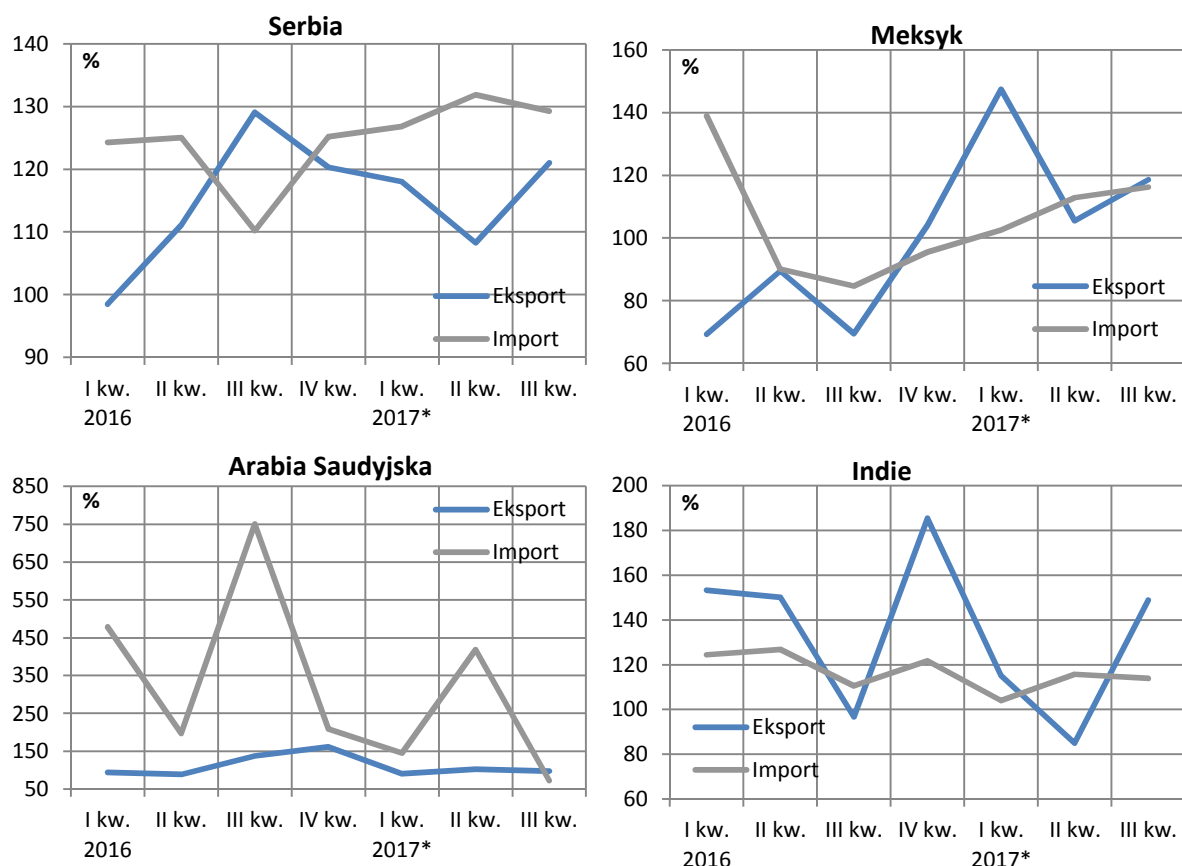

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS, *dane wstępne.

W obrotach towarowych z krajami słabiej rozwiniętymi (spoza WNP) najważniejsze znaczenie mają wyroby elektromaszynowe (w tym szczególnie *maszyny i urządzenia mechaniczne i elektryczne i ich części i akcesoria*), które po trzech kwartałach 2017 r. odpowiadały za 45% (4,9 mld EUR) całkowitego eksportu do tej grupy rynków oraz za 48% (ponad 17 mld EUR) importu. To właśnie w obrotach tymi produktami notujemy największe ujemne saldo wymiany, które dodatkowo w okresie styczeń-wrzesień wzrosło o 1,8 mld EUR, do 12,2 mld EUR. Ponadto pokaźny deficyt Polska notuje w wymianie wyrobami przemysłu lekkiego (5,5 mld EUR, czyli o blisko 0,4 mld EUR wyższy niż w analogicznym okresie roku poprzedniego), w tym *odzież i dodatkami odzieżowymi* (3,3 mld EUR).

Wyniki wymiany towarowej z krajami słabiej rozwiniętymi spoza WNP przełożyły się na zmniejszenie ich udziału w całkowitej sprzedaży z Polski, do 7,3% oraz na nieznaczne zwiększenie ich znaczenia w imporcie, do 24,3%.

Wykres 10. Obroty towarowe z wybranymi rynkami słabiej rozwiniętymi spoza WNP w okresie I kw. 2016 – III kw. 2017

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS, *dane wstępne.

4. Zmiany obrotów w przekroju towarowym

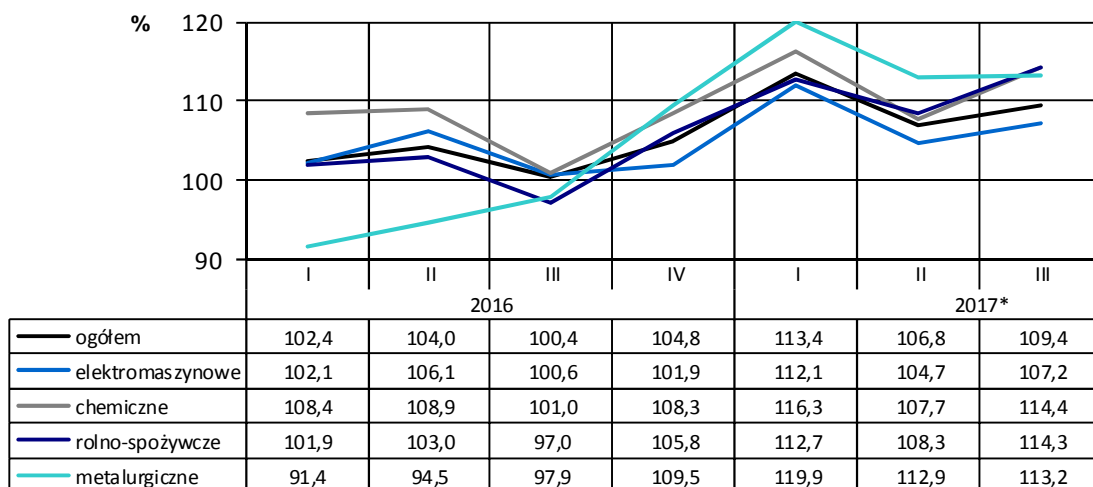
W okresie styczeń-wrzesień 2017 roku ożywienie eksportu odnotowano w przypadku większości grup towarowych, w tym największe w przypadku:

- **wyrobów metalurgicznych** – 15,2%, do ok. 14,9 mld EUR;
- **wyrobów przemysłu chemicznego** – o 12,7%, do ponad 21,7 mld EUR;
- **artykułów rolno-spożywczych** – o 11,8%, do ok. 19,9 mld EUR oraz
- **produktów mineralnych** – o 10,6%, do blisko 4 mld EUR.

Po dziewięciu miesiącach 2017 roku dominującą grupą w polskich obrotach handlowych – tradycyjnie już – były **wyroby przemysłu elektromaszynowego**, które odpowiadały za 39,9% polskiego eksportu ogółem oraz 37,2% importu. Przywóz towarów tej grupy wzrósł o 7,9%, do ok. 59,7 mld EUR, zaś wśród głównych pozycji najszybszy wzrost sprzedaży odnotowano w przypadku *maszyn i urządzeń mechanicznych oraz ich części* – o 12% (do ok. 19,6 mld EUR). Sprzedaż kolejnych pod względem wartościowym *pojazdów oraz ich części i akcesoriów* zwiększyła się o 9,2% (do ok. 18,1 mld EUR), a *maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części i akcesoriów* o 4% (do ok. 15,9 mld EUR).

Spośród głównych partnerów handlowych najszybciej sprzedaż tej grupy wzrosła do USA (o 32,7%), Republiki Czeskiej (o 15,6%), Rosji (o 12,5%) oraz Włoch (o 10,2%). Z kolei import wyrobów tego przemysłu wzrósł o 5,4%, do blisko 55 mld EUR. Wyniki te przełożyły się na zwiększenie nadwyżki w obrotach tą grupą towarów o 1,6 mld EUR, do ok. 4,7 mld EUR.

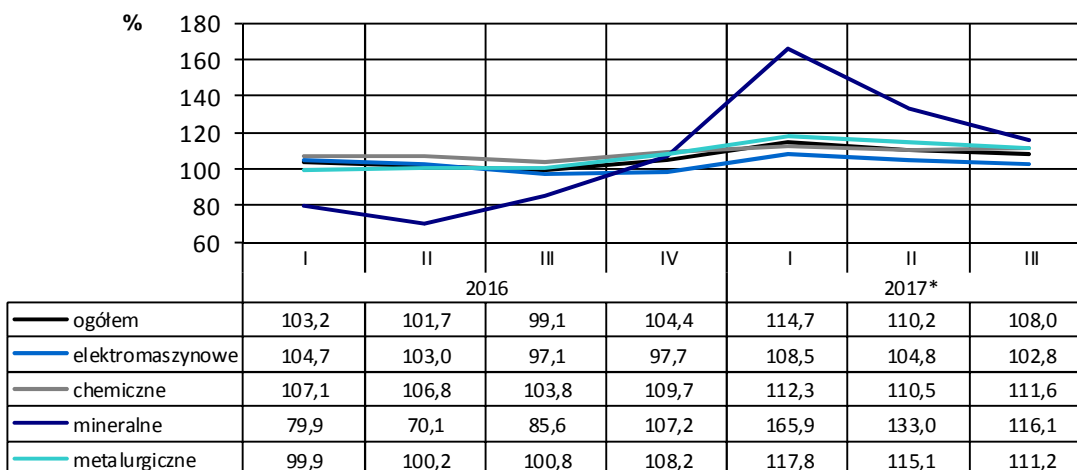
Wykres 11. Dynamika eksportu w głównych grupach towarowych w okresie I kw. 2016 – III kw. 2017 (r/r).

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS; *dane wstępne.

W analizowanym okresie na drugim miejscu pod względem wielkości obrotów znalazły się **wyroby przemysłu chemicznego** (blisko 50 mld EUR). Stanowiły one odpowiednio 14,5% polskiego wywozu ogółem i 18,4% przywozu. Po trzech kwartałach 2017 r. eksport tej grupy towarów wzrósł o 12,7%, do ponad 21,7 mld EUR, zaś import wzrósł o 11,5%, do ok. 27,2 mld EUR. Wpłynęło to na nieznaczne zwiększenie deficytu w obrotach tymi wyrobami, do ok. 5,4 mld EUR.

Wykres 12. Dynamika importu w głównych grupach towarowych w okresie I kw. 2016 – III kw. 2017 (r/r).

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS; *dane wstępne.

Kolejną najważniejszą grupą w polskiej wymianie towarowej w okresie styczeń-wrzesień 2017 r. były **artykuły rolno-spożywcze** – stanowiące 13,3% polskiej sprzedaży i 9,3% całkowitego przywozu. Eksport artykułów rolno-spożywczych wzrósł o 11,8%, do ok. 19,9 mld EUR, a import o 9,9%, do ok. 13,8 mld EUR. Odnotowane szybsze tempo wzrostu eksportu niż importu wpłynęło na zwiększenie nadwyżki w obrotach tymi towarami o ok. 0,9 mld EUR, do ponad 6 mld EUR. Największe dodatnie saldo zostało wygenerowane w handlu *mięsem i podrobami jadalnymi* (ok. 2,2 mld EUR), *tytoniem i przetworzonymi namiastkami tytoniu* (blisko 1,9 mld EUR), *przetworami ze zbóż, mąki, skrobi lub mleka itp. oraz produkty mleczarskie, jaja, miód itp.* (po ponad 1 mld EUR).

W ujęciu geograficznym po dziewięciu miesiącach 2017 r. najszybszy wzrost eksportu towarów rolno-spożywczych spośród naszych głównych partnerów handlowych, dotyczył USA (o 43%), Belgii (o 30%), Niderlandów (o 28%), Włoch (o 19%) oraz Francji i Niemiec (po 16%), zaś spośród słabiej dotychczas wykorzystywanych i rozpoznanych rynków: Turcji, Hongkongu czy Wietnamu. Po trzech latach spadków, sprzedaż artykułów rolno-spożywczych wzrosła również na rynki WNP (o 11,1%), w tym do Rosji o 23,9% oraz na Ukrainę o 23,8%, przy czym należy uwzględnić tutaj stosunkowo niską bazę odniesienia z poprzednich lat. Powyższe wzrosty w pewien sposób skompensowały spadek wywozu produktów żywnościowych m.in. na rynek: czeski (o 15,4%), austriacki (o 7,9%) oraz słowacki (o 5%).

Szybsze niż przeciętne tempo wzrostu eksportu odnotowano w następujących głównych pozycjach:

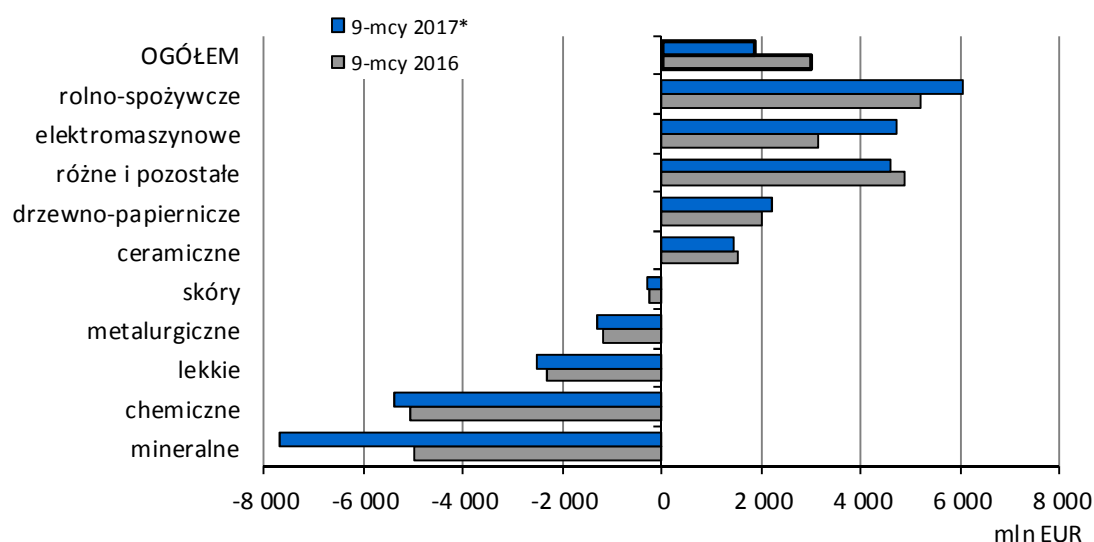
- *tytoń i przetworzone namiastki tytoniu* (o 47,1%, do ponad 2,1 mld EUR);
- *produkty mleczarskie, jaja, miód naturalny* (o 38,1%, do ok. 1,1 mld EUR);
- *mięso i podroby jadalne* (o 13,9%, do ok. 3,4 mld EUR).

W tym czasie po stronie importu najszybciej rósł przywóz *zwierząt żywych* (o 20%, do ok. 0,6 mld EUR), *kawy, herbaty itp.* (o 17%, do ok. 0,5 mld EUR), *owoców i orzechów jadalnych* (o 15%, do ok. 1,2 mld EUR), a także *zboż* (o 13,5%, do ok. 0,3 mld EUR).

Na liście najważniejszych pozycji w polskim eksporcie (agregowanych na poziomie 4-cyfrowych kodów CN), gdzie wartość eksportu przekroczyła 1 mld EUR po 9 miesiącach 2017 roku, najwyższy wzrost sprzedaży odnotowano w przypadku:

- *koksu i półkoksu; węgla retortowego* (CN 2704) – o 74%, do 1,2 mld EUR;
- *samochodów ciężarowych* (CN 8704) – o 58%, do ponad 2 mld EUR;
- *cygar, cygaretek i papierosów* (CN 2402) – o 47%, do ok. 1,9 mld EUR;
- *silników turboodrzutowych, turbośmigłowych itp.* (CN 8411) – o 34%, do ok 1,8 mld EUR oraz
- *leków złożonych* (CN 3004) – o 28%, do ok. 2,1 mld EUR.

Wykres 13. Saldo obrotów w przekroju towarowym po trzech kwartałach 2017 r. (na tle trzech kwartałów 2016 r.)

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS, *dane wstępne.

Syntetyczną prezentację zmian struktury przedmiotowej obrotów w okresie styczeń-wrzesień 2017 r. na tle analogicznego okresu roku 2016 oraz ich wpływ na zmianę salda przedstawiono w załączniku nr 2.

5. Prognoza obrotów towarowych na rok 2017

Aktywność gospodarki globalnej stale się poprawia, co więcej w I połowie roku wiele gospodarek notowało lepsze wyniki od oczekiwań. Zaowocowało to korektą *in plus* wcześniejszych prognoz makroekonomicznych. O ile zarówno w kwietniu, jak i w lipcu 2017 r., analitycy MFW szacowali, że światowa gospodarka w ujęciu rocznym wzrośnie o 3,5%, to w październiku 2017 r. projekcje te zostały podniesione do 3,6%. Jednocześnie stanowić to ma przyspieszenie o 0,4 pkt. proc. w stosunku do roku 2016. Korekty *in plus* w stosunku do projekcji lipcowych, dokonano m.in. w stosunku do rynków rozwiniętych (o 0,2 pkt. proc., do 2,2%), w tym strefy euro, Japonii oraz USA. Jakkolwiek dla całej grupy rynków słabiej rozwiniętych nie podniesiono projekcji (podobnie jak w lipcu, wg najnowszych prognoz MFW, ta grupa krajów ma się w 2017 r. rozwijać w tempie 4,6%), to dokonano tego dla wybranych krajów, w tym m.in. dla Chin, wschodzących rynków Europy i Rosji.

Lepsze niż przed kilkoma miesiącami projekcje światowego wzrostu gospodarczego szły w parze z korektą *in plus* światowego handlu, co więcej korekta ta była zdecydowanie wyższa niż w przypadku PKB. O ile w kwietniu 2017 r. MFW szacował, że wolumen globalnego handlu towarami i usługami wzrośnie o 3,8%, następnie w lipcu, że o 4%, to wg październikowych projekcji wzrost ten osiągnie 4,2%. Jeśli te projekcje okażą się prawdziwe, to będzie to najwyższy wzrost od 2011 roku i jednocześnie o 1,8 pkt. proc. szybszy niż w 2016 r.

Eksperti z MFW szacują, że w 2017 r. szybciej będą się rosły obroty handlowe krajów słabiej rozwiniętych i rozwijających się (eksport o 4,8%, import o 4,4%), niż rynków rozwiniętych gospodarczo (eksport o 3,8%, import o 4%). Co więcej to właśnie ta pierwsza grupa krajów (w wyniku korekty *in plus* lipcowych projekcji eksportu aż o 1 pkt. proc. oraz importu o 0,1 pkt. proc.) odpowiada za dokonaną w październiku 2017 r. rewizję w górę szacunków dla globalnego handlu.

Biorąc pod uwagę:

❖ **Korzystniejsze niż jeszcze kilka miesięcy temu perspektywy aktywności gospodarczej naszych głównych partnerów handlowych (krajów UE).**

Najnowsze projekcje MFW wskazują, że w 2017 r. kraje UE będą się rozwijać w tempie 2,3%, czyli o 0,3 pkt. proc. i 0,2 pkt. proc. szybciej niż zakładano odpowiednio w kwietniu i lipcu 2017 r. Jednocześnie ma to być wzrost o 0,3 pkt. proc. szybszy niż przed rokiem. W stosunku do lipca analitycy z MFW podwyższyli prognozy PKB m.in. dla Niemiec (o 0,2 pkt. proc., do 2%), Francji (o 0,1 pkt. proc., do 1,6%) oraz Włoch (o 0,2 pkt. proc., do 1,5%).

Korekta *in plus* dla wzrostu gospodarczego krajów UE w 2017 r. zawarta została w prognozie Komisji Europejskiej (z 1,9% w prognozie wiosennej do 2,3% wg szacunków listopadowych). Oznacza to, że państwa unijne przyspieszą w bieżącym roku o 0,4 pkt. proc. KE skorygowana *in plus* prognozy PKB dla 25 krajów unijnych, w tym dla Niemiec o 0,6 pkt. proc., do 2,2%, Czech o 1,7 pkt. proc., do 4,3%, Francji o 0,2 pkt. proc., do 1,6%, Włoch o 0,6 pkt. proc., do 1,5% oraz Niderlandów o 1,1 pkt. proc., do 3,2%.

Z punktu widzenia naszego eksportu szczególnie ważne są lepsze niż formułowano wcześniej perspektywy wzrostu popytu wewnętrznego (o 0,3 pkt. proc.) i importu⁴ (o 0,5 pkt. proc.) UE. Zgodnie z najnowszymi projekcjami KE, popyt wewnętrzny UE wzrośnie w 2017 r. o 2,2%, czyli nieznacznie wolniej niż przed rokiem (2,3%). Korekty *in plus* dokonano dla większości rynków unijnych, w tym dla Niemiec (o 0,5 pkt. proc., do 2,4%), Czech (o 1 pkt. proc., do 3,5%), Francji (o 0,5 pkt. proc., do 1,9%), Włoch (o 0,5 pkt. proc., do 1,6%) oraz Niderlandów (o 0,4 pkt. proc.,

⁴ Wolumen importu towarów i usług

do 2,6%). Jednocześnie w przypadku Niemiec i Francji ma to być taki sam wzrost jak w 2016 r., podczas gdy dla pozostałych wskazanych ma on zdecydowane przyspieszyć.

Wolumen importu krajów unijnych ma z kolei wzrosnąć o 4,7%. Jakkolwiek w skali całej UE ma to być wzrost na poziomie zeszłorocznego, to biorąc pod uwagę poszczególne kraje, w większości ważniejszych naszych rynków eksportowych (poza Wielką Brytanią i Francją) ma on wyraźnie przyspieszyć, w tym w Niemczech o 0,7 pkt. proc., do 4,6% (korekta *in minus* o 0,2 pkt. proc. wobec prognoz z wiosny br.), Czechach o 2,8 pkt. proc., do 6,2% (korekta *in plus* o 1,7 pkt. proc.), Włoszech o 2,8 pkt. proc., do 5,9% (korekta *in plus* o 1,4 pkt. proc.) oraz w Niderlandach o 0,9 pkt. proc., do 5% (korekta *in plus* o 1,2 pkt. proc.).

❖ **Zdecydowaną poprawę koniunktury gospodarczej krajów WNP.**

Analitycy z MFW szacują, że w 2017 r. tempo wzrostu PKB tej grupy krajów przyspieszy ponad 5-krotnie, do 2,1% (r/r). Z kolei wzrost gospodarczy w Rosji, po dwóch latach recesji, ma sięgnąć ok. 1,8% w 2017 r. W decydującej mierze będzie to rezultatem stabilizacji cen ropy naftowej, złagodzenia warunków finansowych i poprawie nastrojów w Rosji. Zarówno w przypadku całej grupy WNP, jak i Rosji szacunki PKB na rok 2017 są o 0,4 pkt. proc. lepsze niż prognozowano w lipcu.

Lepsza koniunktura gospodarcza krajów WNP powinna zaowocować odwróceniem spadkowego trendu wymiany handlowej tej grupy państw. Zgodnie z szacunkami MFW w roku bieżącym wolumen importu tej grupy krajów wzrośnie o 4,9%, a eksportu o 5,8%.

❖ **Dobre wyniki polskiej gospodarki oraz korzystniejsze niż wcześniej szacowano perspektywy jej rozwoju gospodarczego.**

Wiele ośrodków analitycznych – zarówno krajowych, jak i międzynarodowych, w miarę publikacji najnowszych danych z gospodarki, zdecydowała się na weryfikację i aktualizację swoich prognoz. Obecnie szacuje się, że w 2017 r. PKB w Polsce wzrośnie w przedziale 3,8-4,3%.

KE wskazuje na trwały i stabilny wzrost gospodarczy Polski, który powinien utrzymać się w najbliższej perspektywie. Głównym źródłem wzrostu pozostanie konsumpcja prywatna, wspierana przyspieszeniem wzrostu płac, dalszym wzrostem zatrudnienia oraz bardzo dobrym nastrojów konsumentów. Stopniowo odradzać będą się także inwestycje, w znacznej mierze dzięki większemu wykorzystaniu środków europejskich. W ocenie KE, dobra sytuacja na rynku pracy powinna przełożyć się również na wzrost cen, w szczególności w usługach. Obok konsumpcji i inwestycji stabilnie powinien rosnąć także eksport, chociaż wysoka dynamika popytu krajowego i niewielki umocnienie złotego przyczynią się do wzrostu importu, a wkład eksportu netto będzie w 2017 roku nieznacznie ujemny.

❖ **Wzrost cen ropy naftowej. Wg szacunków MFW w 2017 r. średnioroczna cena ropy naftowej wyniesie 50,28 USD za baryłkę, czyli będzie o 17,4% wyższa niż przed rokiem.**

❖ **Czynnik kursowy, który obok wzrostu cen ropy naftowej, będzie działać w kierunku wyższej dynamiki polskiego importu.**

Według szacunków Komisji Europejskiej w 2017 r. złoty umocni się w stosunku do głównej waluty rozliczeniowej w naszych transakcjach handlowych, EUR o 2,2%. Przełoży się to jednocześnie na większą opłacalność importu.

❖ **Wysoką wartość obrotów towarowych Polski w IV kwartale 2016 r., co może przełożyć się na niższą dynamikę obrotów w ostatnim kwartale br.**

Notowany w okresie pierwszych trzech kwartałów 2017 r. wysoki wzrost obrotów towarowych Polski, wynikał zarówno z poprawy uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych naszego handlu, jak również z niskiej bazy odniesienia z 2016 r., kiedy to gospodarka światowa notowała wyraźne

spowolnienie. W ostatnich miesiącach 2016 r. sytuacja w gospodarce globalnej zaczęła się jednak poprawiać, co znalazło swoje odzwierciedlenie także w wynikach naszego handlu - w IV kw. 2016 r. eksport zwiększył się o 4,8% (czyli o 2,5 pkt. proc. szybciej niż w okresie I-III kw. 2016 r.), a import o 4,4% (czyli o 3,1 pkt. proc. szybciej niż w pierwszych 9 miesiącach ub.r.).

Zgodnie z utrzymującym się w Polsce trendem wyższych wartości (w ujęciu bezwzględnym) obrotów towarowych Polski w czwartych kwartałach niż w kwartałach poprzednich oczekujemy potwierdzenia tej prawidłowości w IV kwartale br. Co więcej w październiku i listopadzie br. będzie na to także oddziaływać czynnik sezonowy (więcej dni roboczych). Niemniej jednak wartości handlu zagranicznego z IV kwartału 2017 r. będziemy odnosić do wysokiej bazy, co może korygować finalną dynamikę lekko *in minus*.

Uwzględniając bieżące uwarunkowania oczekujemy⁵:

- **wzrostu eksportu o ok. 8,7%, do ok. 200,9 mld EUR;**
- **wzrostu importu o ok. 9,3%, do ok. 197,7 mld EUR oraz**
- **utrzymania dodatniego salda na poziomie ok. 3,2 mld EUR.**

⁵ wzrost obrotów towarowych wyrażonych w euro.

Załącznik 1. Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski w okresie I-III kw. 2017 r. i ich wpływ na saldo wymiany.

Grupy krajów / kraje		I – III kw. 2016			I – III kw. 2017*			Zmiany		
		Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	eksportu	importu	salda
								wzrost (+)	wzrost (-)	popr. (+)
								spadek (-)	spadek (+)	popr. (-)
mIn EUR										
POLSKA OGÓŁEM, W TYM:		136 242	133 235	3 007	149 634	147 773	1 861	13 392	-14 538	-1 146
KRAJE ROZWIŃIĘTE GOSPODARCZO		117 981	91 396	26 585	129 303	99 317	29 986	11 323	-7 921	3 401
1.	UNIA EUROPEJSKA	108 980	82 269	26 711	118 935	88 237	30 698	9 955	-5 968	3 986
1.1.	KRAJE STREFY EURO	77 322	65 967	11 355	85 115	70 676	14 439	7 793	-4 709	3 084
	NIEMCY	37 361	31 540	5 821	40 979	33 934	7 045	3 618	-2 394	1 224
	FRANCJA	7 707	5 351	2 357	8 342	5 765	2 576	634	-415	220
	WŁOCHY	6 543	7 532	-990	7 423	7 664	-241	881	-131	750
	NIDERLANDY	5 933	5 026	907	6 573	5 605	968	640	-579	61
	HISZPANIA	3 714	3 021	693	4 005	3 325	680	291	-304	-13
	SŁOWACJA	3 340	2 663	678	3 719	2 620	1 099	379	42	421
1.2.	POZOSTAŁE KRAJE UE	31 658	16 302	15 357	33 820	17 561	16 259	2 162	-1 260	902
	REPUBLIKA CZESKA	9 028	4 785	4 244	9 539	5 171	4 368	511	-387	124
	WIELKA BRYTANIA	9 025	3 446	5 578	9 485	3 458	6 027	460	-11	449
	SZWECJA	3 917	2 329	1 588	4 115	2 635	1 479	198	-306	-108
	WĘGRY	3 621	2 419	1 202	3 988	2 568	1 419	367	-150	218
	DANIA	2 447	1 562	886	2 646	1 837	809	199	-275	-76
2.	POZOSTAŁE KRAJE ROZWIŃIĘTE (POZA UE)	9 001	9 127	-126	10 369	11 080	-711	1 368	-1 953	-585
	STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI	3 232	3 744	-513	4 109	4 348	-239	878	-604	274
	NORWEGIA	1 693	1 309	384	1 796	1 689	106	102	-380	-278
	SZWAJCARIA	1 286	1 009	277	1 456	1 066	391	170	-56	114
	KANADA	959	253	706	935	438	497	-24	-186	-210
	JAPONIA	401	1 907	-1 506	376	2 345	-1 970	-26	-438	-464
POZOSTAŁE KRAJE (POZA KRAJAMI ROZWIŃIĘTYMI)		18 261	41 839	-23 578	20 330	48 456	-28 126	2 069	-6 617	-4 547
1.	WSPÓLNOTA NIEPODLEGŁYCH PAŃSTW	7 547	9 885	-2 337	9 361	12 500	-3 139	1 814	-2 615	-802
	ROŚJA	3 825	7 586	-3 761	4 609	9 525	-4 916	784	-1 939	-1 155
	UKRAINA	2 335	1 275	1 059	3 125	1 560	1 565	791	-285	506
	BIAŁORUŚ	892	569	324	988	716	272	95	-147	-52
2.	INNE KRAJE (BEZ ROZWIŃIĘTYCH I WNP)	10 714	31 955	-21 241	10 969	35 956	-24 987	256	-4 001	-3 746
	TURCJA	2 027	2 056	-29	2 116	2 256	-140	90	-200	-111
	CHINY	1 243	15 775	-14 532	1 479	17 622	-16 142	237	-1 847	-1 610
	SERBIA	527	186	341	608	241	367	81	-55	26
	ZJEDNOCZONE EMIRATY ARABSKIE	457	81	376	379	126	253	-77	-46	-123

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS; *dane wstępne.

Załącznik 2. Zmiany struktury przedmiotowej obrotów towarowych Polski w okresie I-III kw. 2017 i ich wpływ na saldo wymiany.

Kod CN	Grupy towarowe / sekcje CN	I-III kw. 2016			I-III kw. 2017*			Zmiany		
		Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	eksportu	importu	salda
								wzrost (+)	wzrost (-)	popr. (+)
		mIn EUR								
POLSKA OGÓŁEM		136 242	133 235	3 007	149 634	147 773	1 861	13 392	-14 538	-1 146
ARTYKUŁY ROLNO-SPOŻYWCZE		17 778	12 554	5 224	19 872	13 795	6 077	2 095	-1 241	854
I	ZWIERZĘTA ŻYWE; PRODUKTY POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO	5 444	3 651	1 793	6 469	4 015	2 454	1 025	-365	660
II	PRODUKTY POCHODZENIA ROŚLINNEGO	3 256	3 244	13	3 180	3 616	-436	-76	-372	-449
III	TŁUSZCZE, OLEJE POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO I ROŚLINNEGO; PROD. ICH ROZKŁADU	491	617	-126	302	706	-404	-189	-89	-278
IV	GOTOWE ARTYKUŁY SPOŻ.; NAPOJE BEZALKOHOL., ALKOHOL I OCET; TYTOŃ	8 586	5 043	3 544	9 921	5 458	4 463	1 334	-415	920
PRODUKTY MINERALNE		3 580	8 553	-4 973	3 962	11 641	-7 679	381	-3 088	-2 707
V	PRODUKTY MINERALNE	3 580	8 553	-4 973	3 962	11 641	-7 679	381	-3 088	-2 707
WYROBY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO		19 293	24 346	-5 053	21 734	27 137	-5 403	2 441	-2 791	-350
VI	PRODUKTY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO I PRZEMYSŁÓW POKREWNYCH	9 515	13 509	-3 994	10 888	15 322	-4 434	1 373	-1 812	-440
VII	TWORZYWA SZTUCZNE I WYROBY Z NICH; KAUCZUK I WYROBY Z KAUCZUKU	9 778	10 837	-1 059	10 846	11 815	-969	1 068	-979	90
SKÓRY		784	1 027	-243	750	1 030	-280	-34	-3	-37
VIII	SKÓRY; WYROBY Z NICH; ART. PODRÓŻNE, TORBY ,POJEMNIKI	784	1 027	-243	750	1 030	-280	-34	-3	-37
WYROBY PRZEMYSŁU DRZEWNO-PAPIERNICZEGO		6 820	4 824	1 995	7 378	5 156	2 222	558	-332	226
IX	DRZEWO I WYROBY Z NIEGO; WYROBY Z KORKA, SŁOMY, ESPARTO; WYR. KOSZYKARSKIE	2 989	1 079	1 910	3 193	1 190	2 004	205	-111	94
X	ŚCIER DRZEWNY LUB Z INNEGO WŁÓKNISTEGO MAT. CELULOZOWEGO; PAPIER I TEKSTURA	3 831	3 745	86	4 184	3 967	218	353	-221	132
WYROBY PRZEMYSŁU LEKKIEGO		6 078	8 410	-2 333	6 569	9 094	-2 525	491	-684	-193
XI	MATERIAŁY I WYROBY WŁÓKIENNICZE	5 114	7 114	-1 999	5 423	7 528	-2 104	309	-414	-105
XII	OBUWIE, NAKRYCIA GŁOWY, PARASOLE, LASKI, PIÓRA, SZTUCZNE KWIATY	963	1 297	-333	1 146	1 566	-421	183	-270	-87
WYROBY CERAMICZNE		3 551	2 014	1 537	3 642	2 213	1 429	91	-199	-108
XIII	WYROBY Z KAMIENI GIPSU, CEMENTU, AZBESTU, MIKI ITP; WYROBY CERAMICZNE, SZKŁO	2 675	1 640	1 035	2 920	1 764	1 156	246	-124	121
XIV	PERŁY; METALE I KAMIENIE SZLACHETNE I PÓLSZLACHETNE; SZTUCZNA BIŻUTERIA	876	374	502	722	449	273	-154	-75	-229
WYROBY METALURGICZNE		12 951	14 144	-1 194	14 921	16 216	-1 296	1 970	-2 072	-102
XV	WYROBY NIESZLACHETNE I WYROBY Z METALI NIESZLACHETNYCH	12 951	14 144	-1 194	14 921	16 216	-1 296	1 970	-2 072	-102
WYROBY PRZEMYSŁU ELEKTROMASZYNOWEGO		55 311	52 164	3 147	59 675	54 960	4 715	4 364	-2 796	1 568
XVI	URZĄDZENIA MECHANICZNE I ELEKTRYCZNE; DO REJESTRACJI I ODBIORU DŹWIĘKU	32 844	33 425	-581	35 548	35 087	461	2 704	-1 662	1 042
XVII	POJAZDY, STATKI POWIETRZNE, JEDNOSTKI PŁYWAJĄCE I WSPÓŁDZIAŁ. URZĄDZENIA	20 319	15 569	4 750	21 510	16 491	5 020	1 191	-922	269
XVIII	PRZYRZĄDY, APARATY OPTYCZNE, KINEMATOGRAF., POMIAROWE, MEDYCZNE, ZEGARKI, IN	2 148	3 171	-1 023	2 616	3 382	-767	468	-212	257
WYROBY RÓŻNE I POZOSTAŁE		10 097	5 198	4 899	11 133	6 531	4 601	1 036	-1 333	-298
XIX	BROŃ I AMUNICJA; CZĘŚCI I AKCESORIA	118	117	1	59	103	-44	-59	14	-45
XX	WYROBY RÓŻNE	9 856	3 573	6 283	10 898	4 366	6 532	1 042	-792	250
XXI	DZIEŁA SZTUKI, PRZEDMIOTY KOLEKCYJERSKIE	32	12	20	15	12	3	-17	0	-18
XXII	POZOSTAŁE	92	1 496	-1 405	162	2 051	-1 890	70	-555	-485

Źródło: DSR MR na podstawie danych GUS; *dane wstępne.

Opracowano:
w Wydziale Analiz Makroekonomicznych i Prognoz
w Departamencie Strategii Rozwoju
Rafał Staśkiewicz
Monika Walczak

Akceptowała:
Monika Krupa -Leończyk
Naczelnik Wydziału

Aneta Piątkowska
Zastępca Dyrektora Departamentu

Warszawa, grudzień 2017 r.